

NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET

Att:

Boks 8014 Dep

0030 Oslo

Oslo, 31. januar 2007

Vår ref: Geir S Kuvås / DOK-2007-00011

Deres ref: 200604560

INNSPILL TIL STORTINGSMELDING OM INNOVASJON

Vi viser til brev av 21. januar der mange aktører bes om innspill før utarbeidelsen av en stortingsmeldingen om innovasjon. HSH synes det er positivt at departementet inviterer til en slik bredt anlagt "høring". Vi synes det er bra med den økende oppmerksomhet tjenestesektoren har fått i de senere år, noe som gjenspeiles i ovennevnte brev. Vi vil også få lov til å takke for at vi fikk anledning til å sende inn vårt innspill noe etter opprinnelig frist.

Oppsummeringsvis har HSH følgende hovedtiltak som vi ønsker å få iverksatt:

1. Mobilisering. Med basis i eksisterende programmer m.m, så bør det iverksettes særskilt mobilisering av tjenestebedrifter, der det hensyntas at det må stilles andre krav til dokumentasjon, bruk av vitenskapelige metoder enn innenfor for eksempel BIA.
2. Kunnskapsoppbygging. Det bør etableres et eget program for tjenestesektoren for å utvikle kunnskapsgrunnlaget for FoU og innovasjon, herunder modeller, metoder, verktøy med mer. Forskningsrådet kan gjerne være en hovedaktør på dette feltet.
3. Innovasjonsprogram. Tilsvarende trengs det et eget program for innovasjon som omfatter hele tjenestesektoren. Det kan ha et begrenset omfang i starten og bli utvidet etter hvert som vi bygger opp en sikrere kunnskapsplattform. Trolig bør dette involvere både Innovasjon Norge og Forskningsrådet.
4. Internasjonale aktiviteter. Både generelt internasjonalt, men særlig i Europa (EUs interne marked) så vil tjenestesektoren relativt raskt ta betydelig større plass. For Norge er det viktig at vi her tidlig kommer i posisjon

1. Begrepet innovasjon - innledning

Med innovasjon mener vi en prosess som forbinder kunnskap og teknologi med utnyttelsen av de muligheter som finnes på markedet for å utvikle nye eller bedre produkter, tjenester og produksjonsmetoder, og som innebærer en viss risiko.

Dette er en vanlig definisjon av innovasjon. For HSH er det viktig at dette må inkludere markedet som kunnskapskilde til innovasjon. En forenklet definisjon er: "Verdiskapende utviklingsarbeid".

Ut fra det støtter HSH selvsagt at: ”Norge skal bli en av de ledende, innovative, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomier i verden ...”. Men det er uheldig om dette begrenses til ”..områder hvor vi har fortrinn”. Historien viser oss gang på gang at det er ”det uventede og skapte fortrinn” som bidrar mest til verdiskaping. I noen grad kan man politisk ”skape fortrinn”, men aller viktigst er legge til rette for at slike fortrinn skapes i og av næringslivet selv.

Nedenfor går vi inn på hva vi mener bør ligge til grunn for en ”innovasjonspolitik” (del 2), vi gir noen eksempler på innovasjon på ulike områder i tjenesteyting (del 3) og tar opp det vi oppfatter som hindre for innovasjon (del 4).

Etter HSHs oppfatning bør det være en viktig oppgave i innovasjonsmeldingen å øke kunnskapen om innovasjon, som særlig er mangelfull når det gjelder tjenesteytende næringer. Dette tar vi opp i del 5, for så å gå konkret inn på virkemiddelapparatets fungering i del 6. På side 6 foreslås konkrete tiltak som virkemiddelapparatet bør iverksette.

I del 7 tar vi opp endringsprosessen i EU knyttet til statsstøtteregelverket, med særlig vekt på innovasjon i små og mellomstore bedrifter og bredden av næringslivet.

2. Innovasjonspolitik

Vi slutter oss til at målet er å ”legge grunnlaget for fremtidig verdiskaping” og at ”Norge skal være et godt land å drive næringsvirksomhet i”. Vi reserverer oss samtidig klart overfor tendenser til ”å peke ut vinnere” på forhånd. Gode og likeverdige rammebetingelser for all næringsvirksomhet og innovasjon er viktigst. En velegnet økonomisk politikk, makroøkonomisk styring og konjunkturpolitikk, samt skatte/avgifts, arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk med gode/like konkurransevilkår utgjør de viktigste forutsetningene. Særlig utdanningspolitikk er samtidig innovasjonspolitik. Dette må gjennomsyre opplærings- og utdanningspolitikken fra barnehager og til academia og næringsliv.

Ikke innblanding. Hovedregelen bør være at det offentlige ikke intervensjonerer med spesielle tiltak, det aller meste av næringslivet klarer seg (best) uten det. HSH mener det for mange gjengangere på listen over dem som stadig søker og får støtte. Å få begrenset dette er et viktig mål i seg selv, særlig i den utstrekning dette er konkurransevidene.

Markedssvikt, eksterne virkninger, assymetri, addisjonalitet, etc. HSH slutter seg likevel til at det kan være nødvendige med særskilte tiltak rettet mot næringer, bransjer, enkeltbedrifter og funksjoner for å korrigere for markedssvikt. Her finnes det vel etablerte og begrunnede kriterier. Større vekt bør legges på at de følges. Fra HSHs side har finansiell og relasjonell risikoreduksjon vært særskilt viktig som tiltak for utviklingsarbeid mellom bedrifter.

3. Innovasjonsområder

HSH støtter den brede tilnærmingen det legges opp til. Både FoU-området og det offentlige er viktige tilretteleggere og drivere for verdiskaping. De viktigste driverne er imidlertid mellom bedrifter (produsent-leverandør-kunde). Det burde framheves. De står foran store både forretningsmessige, teknologiske og logistiske endringer. IKT, RFID, standardisering og globalisering er her blant stikkordene. Vi er også noe bekymret for om ”regionale fortrinn” betyr ytterligere vektlegging av distriktspolitiske hensyn og satsing på industriell klyngeutvikling .

Både samfunns- og bedriftsøkonomisk har klynger knyttet til handel og distribusjon større betydning. Det er områder som må prioriteres. I den forbindelse savner vi også kjeder og kjedeutvikling som tema. En viktig side ved kjeder er at overbygningen ofte er sentralt organisert, mens realisering av tiltak i høyeste grad handler om regional/lokal utvikling. Generelt mener vi at den nødvendige balansen mellom sentrale og regionale tiltak/styring etc. har tippet for mye over mot det siste.

Tjenestesektoren. Det er bra at ”innovasjon i tjenester” er særskilt behandlet. Det er viktig å få med at det i tillegg til verdikjeder også finnes andre modeller for verdiskaping som verdinettverk og verdiverksted. Tjenestesektoren må ta for seg mer enn støttefunksjoner for eller knoppskyting fra industriell virksomhet (in-/out-sourcing). Den må også inkludere - ”nedstrøms” tjenester, som i praksis er størst innen tjenestesektoren.

”Mangfold i næringslivet” er dekkende for det nedslagsfeltet HSH betjener, noe som framgår av vår egen bransjeinndeling mellom handel, forretningsmessig tjenesteyting, kunnskapsbedrifter og helse, utdanning og kultur/frivillige organisasjoner. En bred behandling av disse ville bli for omfattende. Beskrivelsen nedenunder er derfor i hovedsak generell.

4. Gode eksempler

Gjennomgående klarer virksomheter på HSHs område seg bra uten offentlig FoU-støtte. Samtidig foregår det mye innovasjon som ikke fanges opp, fordi innovasjon innen tjenesteyting er forskjellige fra innovasjon i industrien. De er immaterielle og har derfor ofte ikke en kostnads- eller gevinstbærer knyttet til seg. Produksjon og konsumpsjon foregår mange ganger samtidig og kunde-/brukerdeltakelse er derfor ofte en sentral del av innovasjonsarbeidet.

Handel har hatt en enestående produktivitetsøkning. Endringer i organisasjon, infrastruktur, eierskap, vertikal integrasjon og bruk av teknologi har vært sterke drivkrefter - og de fremste logistikkmiljøer finner man her. Innen daglivare betyr det at vi i dag har et finmasket butikknett. Dette vil forsterkes fordi teknologiske løsninger som RFID vil fundamentalt endre på konsepter og forretningsmodeller. Dette er også viktig fordi handelen internasjonaliseres. Konseptdreven utvikling som i Deli de Luca er et nyere eksempel. Verdikjeder er her tilnærmingen.

Reiselivsbransjen har vært gjennom en rivende teknologisk omstilling og ligner en del det som har skjedd i bank/finans. Det må regnes med at kundedrevet prioritering og destinasjonsutvikling over tid vil bli sterkere integrert. Denne bransjen arbeider stort sett i verdinettverk. Et interessant eksempel her er Reitangruppen som går inn i reiselivsbransjen med Go (ref. bransjeglidning).

Kunnskapsbedrifter. Det åpenbart at bedrifter som Snøhetta er kunnskaprike og innovative, ja til dels banebrytende. Samtidig er de prototypen på at vi i dag ikke har vitenskapelige redskaper for å forstå hvorfor og hvordan de er det. For mange kan de virke som enestående. Kunsten er da å generere kunnskap for å gjøre kunnskapen overførbar. Behovet for metodeutvikling er her åpenbart. Disse er ofte organisert som verdiverksted.

Helse. Ny teknologi er i ferd med dramatisk å forandre sektoren, og privatisering fordrer grunnleggende ny konseptutvikling. Helse har flere verdiskapingsmodeller.

4. Hindre for innovasjon

Å redde bransjer, bedrifter eller steder som er i vansker er i HSHs øyne ikke innovativt. Både Union fabrikker og dørfabrikk i Årdal er eksempler på det. En slik næringspolitikk hindrer effektiv ressursbruk og er konkurransevidene. Media får her for ofte lov til å sette dagsordener, som også politikere følger. Distrikts- og regionalpolitiske hensyn og særbehandling fortrenger gjennom det en næringspolitikk for høyest mulig verdiskaping. I innovasjonssammenheng er det viktigere å ta tak i det som styrker konkurranseevnen enn å motvirke det som svekker den.

Virkemiddelapparatet har en tilsvarende problematikk. Det er viktig at prioritering av programmer, prosjekter og lignende bygger opp om suksesser og videreføring av disse. Alt for ofte ender satsinger opp med støtte til vel etablerte i vanskelige situasjoner.

HSH understreker samtidig at i gitte tilfeller kan/må andre mål som regional utvikling, bosetting m.m. gjøres gjeldende. Utgangspunktet må likevel være at markedet best håndterer slike situasjoner, særlig hvis man ser dette over noe tid.

Statistikk. Statistikkgrunnlaget for å fange opp innovasjon innen tjenester er for svakt. For det første er NACE-inndelingen for tjenesteyting ikke tilstrekkelig fininndelt. Det er behov for en generell oppdatering av denne. Et annet forhold er at flere næringer, som detaljhandel, ikke er inkludert i bl.a. innovasjonsundersøkelsene til SSB og i EU. Det må arbeides mer med hvordan man skal fange opp innovasjon innen tjenester, særlig der man ikke har fysiske kostnadsbærere. Et eksempel er handelens utvikling av konsepter. Her ser vi også at statistikken har vansker med å fange opp bransjeglidning og nye, framvoksende tjenestenæringer. Det er også behov for å oppdatere IKT/e-statistikk for å oversikt over bruken av ny teknologi og (e-) salgskanaler m.m.

Teorigrunnlag og modellvalg mht innovasjon. Innovasjonsteorien har sitt utgangspunkt i produkter. Etter hvert har prosesser blitt inkludert. Hele tiden har teorien utviklet seg i helhetlig eller såkalt systemisk retning. I dag overlapper den med industriell klyngeteori der man inkluderer bl.a. lokale kunnskapsmiljøer og offentlige myndigheter. Først i de senere år har organisasjons- og industrielle tjenesteinnovasjoner blitt inkludert. I undersøkelser ender man imidlertid ofte opp med kun de to første. Et forhold er å rette opp i alt dette. Like viktig er at det alt vesentlige av sektoren tjenester, er behøvs-/markeds-/kunde-/brukerdrevet, noe som etter hvert også preger vareproduksjon. Dette ser vi i så vidt forskjellige virksomheter som NOKIA med overgang fra teknologi til design, bilindustri som er kundedrevet i sin utvikling, reiseliv som preges av skreddersøm og kanskje særlig innen IKT-/innholdsindustri der vi har dataløsninger som i SIMS og i FUNCOM der kunden skaper sine egne verdener. USA er her ledende, mens Danmark alt har tatt en førende rolle i Norden og trolig også i Europa. Det endelige brudd med lineære innovasjonsmodeller kan ikke brytes før slike teoritilnærminger tas inn. For HSH er dette et svært viktig punkt.

Kunnskapskilder. Det ovenstående henger nært sammen med at industriell-økonomisk teori har vansker med å skille mellom markedsdata for kommersialisering og markeds kunnskap for innovasjon, særlig innen B2C. Kunnskapskilden til innovasjon begrenses til fagkunnskap. Å få utvidet perspektivet til å inkludere markedet som kilde er vitalt for å løfte tjenestesektoren. Denne diskrimineringen er en viktig årsak til mange avslag på tjenestesøknader i SkatteFUNN.

Vitenskapsteoretisk FoU-grunnlag. Dette igjen henger sammen med at generelt sett, særlig innen virkemiddelapparatet, er den teoretiske tilnærmingen preget av en industriell-/økonomisk teori, som ikke klarer å fange opp rollene til og betydningen av tjenester. Dette gjelder både for tradisjonelle næringer som handel og flere framvoksende nye næringer/bransjer. IKT, særlig innen maskinvare, har derimot klart seg bra. Rimeligvis har de også vansker med å fange opp nye verdiskapingsmodeller som verdinettverk og –verksted og deres måte å generere kunnskap og verdier på. Det er kritisk at alternative vitenskapsmodeller blir utviklet.

Kost-/nytteanalyser. I praktisk politikk har man alt for ofte runde formuleringer som ”bidra til verdiskaping” når man skal prioritere prosjekter. Vi mener at ”å bidra til verdiskaping” bør løftes som en generell overordnet og gjennomgående målformulering. Det må deretter innebære at i prioriteringen mellom programmer/prosjekter må kost-/nytteanalyser være avgjørende.

5. Kunnskap om tjenester – en hovedsatsing

FoU og innovasjon har sine røtter i industri, teknologi og internasjonal konkurranseevne innenfor en analytisk og godt dokumentert kunnskapsverden med rimelig klar kausalitet. Denne tradisjonsrike verdenen består både av ingeniører, vitenskaplig personell og politikere. Tjenester, med vekt på industri/teknologi har over tid blitt inkludert enten som støttefunksjoner, som supply og bruk av IKT, eller som knopp-skyting som engineering.

Tjenester er immaterielle, mer krevende å dokumentere, ofte mer basert på å forstå enn å vite. De har gjerne vanskelig målbare effekter og i tillegg klarer de seg ofte bra på egen hånd. Å nærme seg denne verdenen for å utvikle vitenskap fordrer helt andre tilnærminger enn den industriell-økonomiske. Å utvikle en slik ny plattform er kanskje det aller mest kritiske for å finne på hva og hvordan både næringslivet og det offentlige bør satse - og like gjerne "ikke satse" - på innovasjon innen tjenesteyting. Dette gjelder innenfor tradisjonell tjenesteyting som handel, der det vel finnes masse dokumentasjon, men lite som er akademisk systematisert. Enda mer krevende er det å få til dette innenfor de nye kunnskaps- og innovasjonsintensive bransjer.

Forenklet kan man si at oppstrømsaktiviteter med tilhørende støttefunksjoner er godt posisjonert, mens nedstrømsaktiviteter og nye verdiskapingsmodeller i mindre grad har egne arenaer. For å få fart på FoU og innovasjon innen de områder hvor Norge i framtiden skal hente ut sin velstandsøkning, er det behov for en bredt anlagt kunnskapsoppbygging som omfatter både tradisjonell og ny tjenesteyting. Trolig gjøres det best via et eget FoU-program, da får man et bedre grunnlag for en forsterket og riktig satsing på innovasjon på tjenesteområdet/ene.

6. Innovasjonssystemets fungering

Generelt har vi et velfungerende innovasjonssystem i Norge. Når flexicurity har blitt et begrep også i europeisk sammenheng viser det at Norge trolig er i verdensklasse. Likevel finnes det, rimeligvis, flere forbedringspunkter, som også handler om HSHs egen rolle.

Myndigheter og politikk. HSH har i de senere år fått en vesentlig bedre kontakt med politikere og andre myndigheter på dette området. Vi har over tid opplevd at de behov som finnes for innovative tiltak innen tjenestesektoren og den betydning dette har for framtidig norsk verdiskaping har kommet betydelig høyere opp på dagsorden, noe brevet vi svarer på er et eksempel på. Vi tror det er viktig at denne kontakten ytterligere forsterkes, fordi vår opplevelse er at virkemiddelapparatet som står til disposisjon legger stor vekt på de signaler som kommer fra politisk hold, noe som i og for seg er bra. I og med at det er våre bransjer og næringer som i størst grad vil ønske endrede forutsetninger og rammebetingelser, er det viktig at vi bidrar til å levere det grunnlagsmateriale som politikerne trenger for slike omlegginger.

Et særlig problem her er at ansvaret for FoU og innovasjon er spredt på mange departementer. Vi ønsker at dette i betydelig større grad blir lagt til Nærings- og handelsdepartementet. Eksempelvis synes vi at IKT-politikken overfor næringslivet har blitt betydelig svekket ved at ansvaret ble overført til Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Tilsvarende skaper det uoversiktighet at næringslivets FoU-politikk tas via Kirke-, utdannings-, og forskningskomiteen.

Akademia. Med basis i at det er svært viktig å etablere en kunnskapsplattform for tjenester og tjenesteyting (eg. flere), så er det også viktig å styrke kontakten med disse miljøene. Vi vil legge stor vekt på å få etablert både flere og større miljøer som arbeider med tjenesteyting.

Virkemiddelapparatet. Nedenfor omtaler vi i første rekke de som arbeider innovativt mot tjenestesektoren.

- Forskningsrådet vil alltid vektlegge utvikling av nye ideer, produkter og prosesser. Historisk har næringslivssatsingen imidlertid vært preget av industriell-økonomisk tenking. Det er viktig at ”nye modeller”, mer relevante for tjenestesektoren (-områdene) blir fast innarbeidet og anvendt. Dette har også blitt gjenspeilet gjennom rekrutteringen til Forskningsrådet, som vi mener det er viktig har en allsidig sammensetning. Tilsvarende gjelder for de (innovasjons-) institutter som er knyttet til/finansiert av Forskningsrådet.
- Innovasjon Norge (IN) har flere programmer som er svært viktige for tjenestesektoren/ HSHs nedslagsfelt. Særlig gjelder dette SkatteFUNN (sammen med Forskningsrådet), der deres rettleiende rolle betyr mye for å få tjenesteytende sektor på plass. I tillegg har vi gjennomført og deltar nå i flere vellykkede BIT-prosjekter og planlegger flere. Særlig verdikjedeprojekter har vært viktige, men programmet kan gjerne bli bredere anlagt. OFU/IFU-ordningen, da særlig IFU, ser vi vil bli særs viktig i sin framtidige form. Vi oppfordrer imidlertid til å forsterke innsatsen også innen OFU. Vi synes også det er svært bra at markeds-/brukerdrevet innovasjon har kommet faglig sett høyt på dagsordenen i IN, et arbeid vi imøteser blir fulgt opp. For vår del kunne vi ønske at IN profilerte seg nettopp som instansen med et særskilt ansvar for denne typen innovasjonsarbeid. IN har fått en sterk regional rolle. Fra vår side ser vi det som særs viktig at IN bidrar til å finne hensiktsmessige måter å involvere tjenestesektoren på det lokale plan. Her er det også behov for særskilte tiltak for å sikre representasjon i styrende organer, noe HSH også vil prioritere å arbeide med.
- Finansiering av innovasjon. Samspillet mellom private og det offentlige er viktig, særlig med tanke på å få bygget ute en mer sammenhengende finansieringskjede med oppstartsfinansiering, såkornkapital, venturekapital og mykere overganger mot vanlig finansieringskilder og bank. Særlig viktig er å legge forholdene til rette for de helt tidlige faser. I den forbindelse nevnes også at eierskap, som trekker opp rammer for innovasjon, er et viktig innovativt område i seg selv (ref. bl.a. eierskapsoverføring).
- Andre virkemiddelaktører. SIVA oppleves som lite profilert mot innovasjon innen tjenesteyting. Her er det trolig viktig med en samordning med de to andre tunge aktørene. Tilsvarende imøteser vi gjerne en klarere profilering mot tjenestesektoren fra Norsk designråd sin side. Vi synes det arbeidet som gjøres via Norsk standard, Norstella, Patentstyret m.fl. er viktig og bør prioriteres. Disse instansene blir stadig viktigere for tjenestesektoren. Ungt entreprenørskap og Connect Norge er også viktige aktører for oss.

Generelt kan sies at for den enkelte bedrift blir det uoversiktlig at det finnes så mange instanser og ordninger. Vi er for eksempel i tvil om det er behov for alle de parker og hager og lignende som er etablert. Forenkling av virkemiddelstruktur og -tiltak er derfor et mål i seg selv.

Kultur for innovasjon. Skal vi lykkes med å skape en mer innovativ økonomi, er bedriftenes og de ansattes *engasjement* en nødvendig betingelse. Både myndigheter og bedrifter/ansatte må bidra til at innovasjonsklimaet og *holdningene* til endringer/utvikling blir positive – der ”rettferdig konkurranse på like vilkår kanskje er den viktigste driveren – for å oppnå mest mulig verdiskaping. Dette er et viktig punkt for alle aktører og noe HSH vil prioritere å arbeide med.

Likestilling. Som avslutning (i denne delen) nevnes særskilt at spesielt kvinner i klart større grad enn menn engasjerer seg innen tjenesteorientert innovasjon og entreprenørskap. Derfor er det også viktig å ha likestillingsperspektiv i prioritering av satsingsområder og bruk av virkemidler.

7. Nytt rammeverk i EU for statsstøtte til FoU, med økt vekt på innovasjon

Nærings- og handelsdepartementet er antakelig kjent med at Kommisjonen fremmet 8. september 2006 et arbeidsdokument/foreløpig utkast til nytt rammeverk for statsstøtte til FoU og innovasjon (heretter F&U&I). Rammeverket skal erstatte eksisterende rammeverk for statsstøtte til FoU, og utvides til også å inkludere innovasjon. Statsstøtte på dette området må sees i sammenheng med at Rådet i mars 2002 satte som målsetning å øke bruken av F&U&I i EU opp til 3 % av BNP, hvorav 2/3 bør komme fra privat sektor. Dette krever at investeringene på dette området i EU må øke med 8 % hvert år, fordelt på 6 % på offentlige investeringer og 9 % for private. Bakgrunnen for dette igjen er at økt andel F&U&I vil føre til høyere vekst. Vi antar at denne målsetningen også bør tilsi en økt satsning på F&U&I i Norge.

Rammeverket gir retningslinjer for hva slags støtteprogrammer som kan godkjennes av Kommisjonen etter notifikasjon fra medlemslandene. I likhet med tidligere rammeverk antar vi at dette vil bli implementert i ESAs retningslinjer for statsstøtte. Vi har foreløpig ikke informasjon om når rammeverket vil bli endelig besluttet i EU og dermed heller ikke når det vil bli implementert i EØS.

Fra HSHs ståsted mener vi det er spesielt viktig at NHD i sitt arbeide med innovasjonspolitikken tar høyde for endringsprosessen i EU, spesielt betydningen for små og mellomstore bedrifter i det brede lag av næringslivet.

Eksisterende gruppefritak om statsstøtte til SMB, som etter endringer også inkluderer FoU, vil gjelde i tillegg til rammeverket. Støtte som oppfyller vilkårene i gruppefritaket behøver ikke å notifiseres. Gruppefritaket gjelder til og med 31.12.2006. Det følger av utkastet til rammeverk at dette gruppefritaket er ment å erstattes med et nytt og videre unntak, og at dette også er ment å inkludere innovasjon. Av hensyn til at innholdet av et nytt gruppefritak er avhengig av andre deler av statsstøttereformen som er under vurdering, er gjeldende gruppefritaket foreslått forlenget frem til 31.12.2007. Siden eksisterende forordning kun forlenges med ett år, er det nærliggende at ny forordning vil foreligge mot slutten av 2007.

Nærmere om innholdet av Rammeverket

Rammeverket er et foreløpig utkast/arbeidsdokument. Rammeverket er generelt, men legger opp til enkelte særregler for SMB. Det er viktig å merke seg at rammeverket utvides til også å omfatte innovasjon.

Også i dette rammeverket fokuserer Kommisjonen på om støtten vil oppfylle avveiningstesten, det vil si at de positive sider av støtten oppveier de negative sidene. Rammeverket gjennomgår enkelte former for støtte og gir generelle prinsipper og vilkår for når avveiningstesten og dermed

vilkårene for unntak er oppfylt, og støtteordningen kan godkjennes uten omfattende behandling. Dette omfatter blant annet følgende tiltak:

- Støtte til F&U&I-prosjekter som er enten grunnforskning, industriell forskning eller eksperimentell forskning, med en støtteintensitet på hhv. 100, 50 og 25 %. Dette tilsvarer reglene i dagens rammeverk, men reglene er gjort klarere. I likhet med dagens rammeverk kan tersklene økes ved støtte til SMB. Etter forslaget skal tersklene kunne økes med 10 prosentpoeng ved støtte til MB, og med 15 prosentpoeng ved støtte til SB, noe som representerer en økning i forhold til dagens regler.
- Støtte til SMB's utgifter til immaterielle rettigheter (dette omfatter patenter, varemerker, design, mønster), dersom forskningsaktiviteten som førte til de immaterielle rettighetene, ville kunne godkjennes.
- Støtte til unge innovative virksomheter (SB som har eksistert i mindre enn 5 år på tildelingstidspunktet) som vil utvikle teknologisk nye eller vesentlig forbedrede produkter, tjenester eller produksjonsmetoder, og utgiftene til F&U utgjør minst 15 % av samlede driftsutgifter.
- Støtte til prosess- og organisasjonsinnovasjon innenfor tjenesteytelser, med maksimal støtteintensitet på 25 % for SMB.
- Støtte til innovasjonsrådgivning og innovasjonssupportytelser til SMB på maksimalt 200 000 €.
- Støtte til å etablere, utvide eller drive innovasjonsklynger ("cluster"). Støtten gis i tilfelle til den enheten som driver klyngen. Driftsstøtte kan kun gis i maksimalt fem år.

For noen av disse formene for støtte vil Kommisjonen eller ESA automatisk anta at støtten gir incentiv til å øke aktiviteten innenfor F&U&I utover det bedriften ellers ville hatt, mens for de andre formene må dette underbygges av medlemsstatene. Det første omfatter blant annet prosjektstøtte lavere enn 5 mill € til SMB og støtte til unge innovasjonsbedrifter, mens det siste vil omfatte blant annet støtte til prosess- og organisasjonsinnovasjon innenfor tjenesteytelser.

Avslutning

HSH mener det er viktig at den norske innovasjonspolitikken på ulike måter relateres til EU, både mht Lisboa-prosessen og regelutviklingen. Norske myndigheter bør spesielt merke seg EUs satsing på små og mellomstore bedrifter og den økte vekt som legges på innovasjon og verdiskaping i tjenesteytende næringer for å sikre Europas konkurransekraft og velferd i fremtiden.

Vennlig hilsen

**HANDELS- OG SERVICENÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON**

Vibeke H. Madsen

Adm. direktør

Geir S Kuvås
FoU-sjef